

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-05-15

Diarienummer 0171/24

Handläggare

Claudia Schaper/Kultur/GBGStad

Telefon: 031-368 3255

E-post: claudia.schaper@kultur.goteborg.se

Yttrande till kommunfullmäktige över motioner samt förslag till fördelning av disponibla medel ur Charles Felix Lindbergs donationsfond 2024

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande över motioner samt översänder detsamma till kommunfullmäktige.
2. Kulturnämnden hemställer till kommunfullmäktige att besluta att disponibla medel om 12,4 miljoner kronor ur Charles Felix Lindbergs donationsfond fördelas enligt följande:
 - a. 4 miljoner kronor till konstverk Gamlestads Torg.
 - b. 4 miljoner kronor till Elfrida Andrée.
 - c. 1,4 miljoner kronor till omkostnader och markarbeten i beslutade projekt.
 - d. 3,041 miljoner kronor till framtida omkostnader och markarbeten.
3. Kulturnämnden hemställer till kommunfullmäktige att förklara nämndens uppdrag att yttra sig över väckta motioner, samt lämna förslag till fördelning av disponibla medel ur Charles Felix Lindbergs donationsfond, som fullgjort.

Sammanfattning

Stiftelsen Charles Felix Lindbergs donationsfond är en stiftelse med anknuten förvaltning, vilket innebär att kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för stiftelsens angelägenheter. Enligt testamentet ska fondens avkastning var tredje år användas till stadens prydande och förskönande.

I kulturnämndens reglemente står att nämnden har ansvar för ”att bereda förslag, inkomma till kommunfullmäktige gällande Charles Felix Lindbergs donationsfond, om donationsmedlens användning samt verkställa kommunfullmäktiges beslut rörande fonden.”

Förslag till gestaltungsuppdrag initieras genom motion i kommunfullmäktige. Motioner om användning av disponibla medel ur Charles Felix Lindbergs donationsfond 2024 skulle lämnas in senast vid fullmäktiges sammanträde den 1 februari 2024. Stiftelsens fria eget kapital uppgår enligt årsredovisningen för räkenskapsåret 2023 till 12,4 miljoner kronor.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förslag till fördelning av medel ryms inom ramen för stiftelsen fria eget kapital.

År 2021 fanns det 3,1 miljoner att fördela från fonden och 2 av 12 motioner tillstyrktes.

Årets tillgångar är högre än föregående utdelningsomgång med en avkastning på 12,4 miljoner kronor med förslag till fördelning om 8 miljoner kronor för genomförande av projekt, samt 1,4 miljoner kronor för omkostnader och markarbeten för dessa projekt.

Kvarvarande medel för oförutsedda åtgärder, förmedling, framtida omkostnader och markarbeten är drygt 3 miljoner kronor. Detta betyder att prioriteringar utifrån de rådande ekonomiska förutsättningarna varit nödvändiga för att säkra upp ökade kostnader på grund av olika faktorer som ej går att påverka eller förutse under långa projektprocesser som exempelvis prisökningar på grund av konjunkturförändringar, ändrade tidplaner och förutsättningar i stadsbyggnadsprocesser eller platsval.

Fondens avkastning skiljer sig mellan utdelningsomgångarna på grund av kapitalets förräntning under den gångna tre-årsperioden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Kulturförvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Enligt Charles Felix Lindbergs testamente ska fondens avkastning var tredje år användas till stadens prydnad och förskönande. Detta skapar möjligheter för medborgare att påverka stadens offentliga miljöer med förslag, vilket har en positiv inverkan på medborgares engagemang och delaktighet i stadens omvandlingsprocesser. Att vara med och påverka sin närmiljö, stärker känslan av gemenskap och trygghet på offentliga platser, vilket i sin tur stärker staden Göteborg utifrån ett demokratiskt perspektiv.

Motionerna som kommit in till denna urvalsomgång belyser flera sociala dimensioner för stadens invånare så som jämställdhet, mänskliga rättigheter, hälsa, biologisk mångfald och representation samt ur historiska- och kulturhistoriska perspektiv. Motionärerna representerar bland annat föreningslivet, sporten och kulturorganisationer, vilka är engagerade i sin offentliga närmiljö och vill påverka hur den gestaltas och upplevs. Förslagen berättar om specifika platser och ämnen som stärker både stadens och människors identitet och sociala liv i våra gemensamma livsmiljöer.

Bilagor

Motioner:

1. Aroseum utsmyckning.
2. Bebben på Gamla Ullevi.
3. Elfrida Andréé.
4. Försköna vid Virginsgatan.
5. Konstverk Gamlestads Torg.
6. Konstverk Gui Minhui och Dawit Isaak.
7. Monument för orten.

8. Monument för spanienfrivilliga.
9. Mulmholkar.
10. Området Röda Sten.

Expedieras till

Kommunfullmäktige.

Ärendet

Vid motionstiden slut 2024-02-01 förelåg tio motioner om användning av disponibla medel ur Charles Felix Lindbergs donationsfond.

Av kulturförvaltningens förslag till yttrande framgår att två av sammanlagt tio motioner tillstyrks. För de två motionerna lämnar förvaltningen förslag till fördelning av disponibla medel, samt förslag till medel att avsätta till omkostnader och markarbeten för respektive motion. Slutligen föreslår förvaltningen att medel avsätts för framtida oförutsedda åtgärder, förmedling, omkostnader och markarbeten.

Beskrivning av ärendet

Vid sin död 1909 efterlämnade Charles Felix Lindberg en förmögenhet på drygt 2 miljoner kronor. Han hade en dröm om ett grönnare och vackrare Göteborg och testamenterade hela sin kvarlåtenskap i form av en donationsfond till Göteborgs Stad, vilket då motsvarade 12 % av stadens årsbudget. Enligt testamentet ska fondens avkastning användas till stadens prydnad och förskönande. Medlen ska användas till skulpturer, parkanläggningar och planteringar. Fonden har till exempel finansierat stora delar av Botaniska trädgården, Slottsskogsvallen, Hbtqi+ monumentet *Gläntan* och lyft Ingrid Segerstedt Wiberg gärningar genom skulpturen *Aktivisten* med tillhörande *I riktning mot ett annat Sverige*, som är ett stort fotografiskt verk och en publikation.

Tidigare har kulturnämnden i sina yttranden över motioner ställt till kommunfullmäktige tillstyrkt förslag som uppfyller följande kriterier:

- Till stadens prydnad och förskönade.
- Konstverk och parkanläggning/trädplantering av betydande konstnärlig eller miljömässig kvalitet.
- Fast placering utomhus på offentlig plats.
- Placering på stadens mark och i undantagsfall på områden tillhörande bostadsföretag eller liknande och vars område fungerar som en offentlig plats.

Med hänvisning till testamentets lydelse att fondens avkastning ”...*skall användas för stadens prydnad och förskönande, exempelvis genom anläggning av nya samt utvidgning av redan befintliga parker, planteringar, alléer och öppna platser, inköp för parker, planteringar och alléer till äventyrs erforderlig fast egendom, inköp och uppresande av statyer eller andra konstverk, anordnande av delar av planteringar och parker till botaniska och zoologiska trädgårdar...*” har nämnden avstyrkt motioner som avser följande:

- Underhåll och reparationer av konstverk, byggnader och parkanläggningar.
- Insatser i stadsbyggandet, parker, planteringar och konstverk etc. som normalt bör inrymmas inom den kommunala budgeten.
- Stöd och övriga allmänt kulturella insatser som inte ryms inom begreppet till ”*stadens prydnad och förskönande*”.

Förslag till yttrande över motioner väckta i kommunfullmäktige

Sammanlagt tio motioner har väckts i kommunfullmäktige. Nedan redogörs kortfattat för motionerna, samt förvaltningens motiveringar inklusive förslag till beslut och fördelning av disponibla medel.

Aeroseum utsmyckning

Motionären vill anlägga en pedagogisk aktivitetspark ”Höjdpunkten” med flygfokus, som en trivselfrämjande åtgärd för besökare av Flygupplevelsecentret Aeroseum i Säve. Parken planeras prydas med planteringar och motorsågsskulpturer.

Motivering: Motionären vill uppföra en upplevelsepark med planteringar och motorsågsskulpturer samt avsätta medel till en landskapsarkitekt för planering av anläggningen. Platsen och anläggningen bedöms ha en lägre offentlighetsgrad på grund av sin belägenhet. Området tillhör stadsfastighetsförvaltningen, en planprocess för områdets framtid har gjorts och det pågår även samråd kring detaljplan. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Bebben på Gamla Ullevi

Motionären vill uppmärksamma idrottshistorien och föreningstraditionen i Göteborg. Detta genom en avbildande skulptur av fotbollsspelaren och idrottsförebilden Bertil ”Bebben” Johansson (1935–2021) som spelade i IKF Göteborg.

Motivering: Motionären vill uppmärksamma idrottshistorien genom en känd fotbollsprofil som var verksam på Gamla Ullevi. Under 2024 kommer *Urd, Skuld och Verdandi – nornornas port* att invigas vid Gamla Ullevi. Konstgestaltningen är en hyllning till svensk damfotboll och har tillkommit genom fondens föregående utdelningsomgång. Sedan år 1993 finns även en skulptur föreställande fotbollsspelaren Gunnar Gren (1921–1991) vid entrén till Gamla Ullevi. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Elfrida Andrée

Motionären vill uppmärksamma telegrafisten, organisten och kompositören Elfrida Andrée (1841–1929) livsgärning. Hon var under sin levnadstid en pionjär och opinionsbildare för kvinnors rättigheter samt engagerad i kampen för kvinnors rösträtt. Hennes gärning omfattade även bildning med särskilt fokus på musik och hon arrangerade frekvent folkkonserter som var öppna för allmänheten. Under 54 års tid tjänstgjorde Andrée som domkyrkoorganist vid Göteborgs domkyrka.

Motivering: Elfrida Andrée ingick i kungliga musikaliska akademien och var en mycket framgångsrik och prisbelönt tonsättare. I egenskap av verksam dirigent, och Europas första kvinnliga domkyrkoorganist, komponerade hon redan 1911 en kantat för kvinnors rösträtt vilket gjorde henne banbrytande för sin tid. Den allmänna kännedomen om hennes arv är dock närmast obefintlig och motionen öppnar upp för möjligheten att levandegöra och bevara Elfrida Andrées musikaliska arv. Det finns även ett stort allmänintresse att stärka kvinnors närvaro samt lyfta deras gärningar genom offentlig konst i Göteborgs gemensamma rum.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen tillstyrks och att 4 miljoner kronor avsätts för ändamålet.

Försköna vid Virginsgatan

Invid den gröna kil som löper längs Virginsgatan och Sanatoriegatans spårvagnshållplatser finns idag en överdimensionerad asfalterad vändzon. Motionären vill anlägga växt- och trädplantering samt tillföra pratbänkar, bikupor och insektshotell i syftet att gynna boende där och samtidigt bidra till viktiga klimat- och miljöfrågor.

Motivering: Motionären önskar försköna, öka tryggheten, samt öka den biologiska mångfalden vid Virginsgatan. Platsens belägenhet och föreslagen anläggning bedöms inte beröra en större allmänhet och anses därför ha en lägre offentlighetsgrad. Stadsdelen har jämförelsevis redan stor tillgång av grönområden. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Konstverk Gamlestads Torg

Motionären önskar stärka stadsdelen Gamlestads historiska identitet, platsen nya Lödöse, industrihistorien och de vackra stads- och industrimiljöerna genom tillförande av ett offentligt konstverk vid Gamlestads Torg. Idag växer ett nytt Gamlestaden fram med en omfattande nybyggnation samt omvandling av befintliga kvarter och motionären anser risken stor att platsens historiska och kulturella betydelse kan komma att osynliggöras.

Motivering: Gamlestaden är historiskt en utpräglad arbetarstadsdel och stora delar av stadsdelens mötesplatser saknar offentlig konst. Gamlestads Torg är idag en av Göteborgs viktigaste knutpunkter för kollektivtrafik och tiotusentals människor korsar platsen varje dag. Genom samarbetsplattformen BID Gamlestaden (lokala aktörer, byggande förvaltningar och bolag, Polismyndigheten Storgöteborg Nordost) finns ett brett intresse för och förankring av betydelsen av ett offentligt konstverk som manifesterar platsens nyckelfunktion och identitet. Att öka tillgängligheten av kulturella mötesplatser i området bedöms av kulturförvaltningen som angeläget ur ett demokratiskt perspektiv för hela staden.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen tillstyrks och att 4 miljoner kronor avsätts för ändamålet.

Konstverk Gui Minhaj och Dawit Isaak

Motionären vill tillägna förläggaren Gui Minhaj och journalisten Dawit Isaak ett konstverk som manifesterar vikten och betydelsen av yttrandefrihet. I en tid när yttrande- och pressfriheten begränsas runt om i världen anser motionären att Göteborg som UNESCO City of Literature bör hylla dessa göteborgare.

Motivering: Motionärens förslag är beaktansvärt och genom Litteraturstaden Göteborg genomförs idag flera satsningar som berör yttrandefrihet, demokrati och social hållbarhet genom litteraturen. Sedan 2019 kan även göteborgarna möta det offentliga konstverket *Hagavågen* vid Pehr Erikssons Plats. Konstverket hyllar yttrandefrihet och demokrati genom att bland annat belysa journalisten Pehr Eriksson som i egenskap av journalist under sent 1800-tal satt fängslad för att ha publicerat ett antal texter i tidningen Folkets Röst. Göteborgs Stad har en policy som säger att nu levande personer ej ska avbildas eller ge namn åt platser i staden. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Monument för orten

Motionären vill skapa en mosaikskulptur i Slottsskogen i syftet att skapa ett landmärke som symboliserar en trygg, inspirerande och inkluderande stad. Enligt förslaget ska ungdomar från olika stadsdelar engageras och tillsammans med professionella konstnärer anställda av Mosaikfabriken vara delaktiga i designprocessen. Slottsskogen ligger i centrum och är en av stadens mest populära parker. Motionären menar därför att platsen har en särskild innebörd för personer från förorten.

Motivering: Motionären vill introducera tanken om Slottsskogen som en skulpturpark och att unga från förorten genom ett deltagarbaserat offentligt konstverk ska känns sig representerade även i centrum. Det är ett mål att Slottsskogen ska vara hela stadens mötesplats och parken erbjuder idag en mängd konst- och kulturupplevelser riktade till samtliga göteborgare. Mosaikfabriken är ett företag med en existerande konstnärlig metod som redan har en etablerad och god samverkan med stadens bolag och förvaltningar. Deras mosaikverk finns representerade på flertal platser runt om i staden. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Monument för spanienfrivilliga

Motionären föreslår ett inköp av bronsskulpturen *La Mano* utförd av Liss Eriksson (1919–2000) i mitten av 1970-talet. Skulpturen är en mindre version av förlagan i granit som finns i Stockholm till minne av de spanienfrivilliga. Konstverket uppmärksammar svenskar som mellan 1936–1939 frivilligt deltog i det spanska inbördeskriget i kampen mot fascism och för demokrati. I förslaget ingår även att flytta det befintliga verket *Till minne av de Spanien-frivilliga*, även kallad *Sentida kors* från 1993 av Torsten Renqvist från Masthuggstorget och ersätta det med skulpturen *La Mano*.

Motivering: Det finns redan en skulptur som lyfter frågan om de spanienfrivilliga i Göteborg som tillkommit genom en motion från Svenska spanienfrivilligas kamratförening i Göteborg till Charles Felix Lindbergs donationsfond 1991. Föregående konstgestaltungsuppdrag som gick till Torsten Renqvist 1992 och verket med sin nuvarande placering på Masthuggstorget bör respekteras. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Mulmholkar

Motionären lyfter den viktiga frågan om hållbar utveckling och biologisk mångfald i våra städer. På grund av brist på åldrande träd och död ved blir arter som lever på gamla träd mer och mer sällsynta och utgör en hotad djurgrupp. Förslaget innebär att bygga mulmholkar då dessa fyller en viktigt biologisk funktion och nyttja dessa som ett pedagogiskt redskap för undervisning i skolan.

Motivering: Förslaget är angeläget ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv, särskilt i en storstad som Göteborg. Det utgör även ett fint pedagogiskt inslag eller verktyg, dock för en begränsad grupp i den närbelägna skolmiljön vid Hvitfeldska gymnasiet. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Området Röda Sten

Motionären önskar utveckla platsen mellan det kreativa Sockerbruket och Röda Sten Konsthall för att synliggöra området och dess vikt för staden. Området under Älvsborgsbron och runt om det gamla pannhuset, som inhyser Röda Sten Konsthall, är en ikonisk urban plats som används av göteborgare och turister i alla åldrar. Platsens potential tas idag inte tillvara på och området har länge varit eftersatt. För ett tiotal år sedan initierade staden ett utvecklingsarbete som dock inte fullföljdes.

Motivering: Området runt Röda Sten Konsthall är ett viktigt besöksmål och i motionen uppges det tydligt att platsen är i behov av en genomgripande gestaltning. För att kvalitativt och hållbarhetsmässigt gestalta ett så omfattande område där många behov ska tillgodoses, krävs samverkan över flera förvaltningar i staden gällande utredning, planering och genomförande. I dagsläget finns det för många oklarheter kring framtida stadsutvecklingsplaner, markägande- och förvaltning. Förvaltningen har därför prioriterat andra motioner i den här utdelningsomgången.

Förslag till beslut: Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Medel till omkostnader och markarbeten

Utöver de medel som delas ut för produktionen av konstverk, det vill säga utvalda konstnärers ersättningar och arvoden, behöver en större andel avsättas kring de specifika verkens omkostnader och uppbyggnad – indirekta kostnader som uppkommer så som installationsarbeten, markarbeten, ljussättning, externa sakkunniga och konsultarvoden i samband med projekteringen som sker mellan konstnärer och inblandade i kedjan utanför kulturförvaltningens personal.

Förslag till beslut: Fonden föreslås dels avsätta 1,4 miljoner kronor för omkostnader och markarbeten för de två motioner som föreslås att genomföras. Dels att drygt 3 miljoner kronor kvarstår i fonden för framtida oförutsedda åtgärder, förmedling och omkostnader och markarbeten. Detta för att säkra upp för ökade kostnader på grund av olika faktorer som ej går att påverka eller förutse under långa projektprocesser, som exempelvis prisökningar på grund av konjunkturförändringar, ändrade tidsplaner och förutsättningar i stadsbyggnadsprocesser och platsval.

Kulturnämnden verkställer kommunfullmäktiges beslut

Då medel beviljats ur fonden sker ingen utbetalning till sökande förening eller organisation. Medlen behålls av fonden som bekostar åtgärder förbundna med de beslutade gestaltungsuppdragen.

Från uppstart till invigning genomförs projekten som samarbetsprojekt där representanter för kulturförvaltningen genom Göteborg Konst, brukarna, konstnärer, stadsmiljöförvaltningen och eventuell arkitekt medverkar. Uppdragen annonseras genom upphandling och oftast inbjuds en eller flera konstnärer att lämna skissförslag på utförande.

Kulturnämnden är utdelningsstyrelse för Charles Felix Lindbergs donationsfond och ansvarar för att bereda de inkomna motionsförslagen med yttrande till fullmäktige för beslut.

Förvaltningens bedömning av inkomna motioner i sammanfattning

Förslagen medför positiva aspekter för en bred åldersgrupp genom att skapa mötesplatser, lyfta demokratifrågor då och nu, samt visa på kulturhistoriska skeenden i staden. Kulturförvaltningen anser att konstnärliga metoder kan synliggöra och skapa diskussioner om representation, historia och jämställdhet. Det stärker stadens identitet och invånarnas sociala liv både som grupp och på individnivå i den pågående och omfattande stadsutvecklingen i Göteborg.

Kulturförvaltningen föreslår att två motioner tillstyrks:

- Elfrida Andrée.
- Konstverk Gamlestads Torg.

Kulturförvaltningen föreslår att åtta motioner avstyrks, dels med hänvisning till prioritering av disponibla medel, dels med hänvisning till att de inte uppfyller fondens syften och kriterier.

Följande fem motioner föreslås avstyrkas med hänvisning till prioritering till denna urvalsomgång samt med hänvisning till disponibla medel i fonden:

- Bebben på Gamla Ullevi.
- Konstverk Gui Minhai och Dawit Isaak.
- Monument för orten.
- Monument spanienfrivilliga.
- Mulmholkar.

Följande tre motioner föreslås avstyrkas med hänvisning till att motionerna inte uppfyller syften och kriterier inom fonden:

- Aerozeum utsmyckning.
- Området Röda Sten.
- Försköna vid Virginsgatan.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur och samhällsutveckling